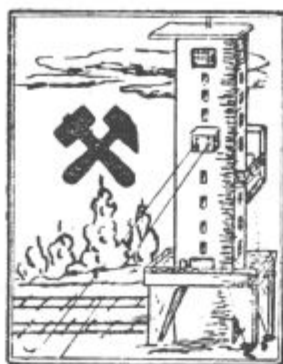

Srečno!

3. julij 1953

Velenjski

IZDAJA SINDIKAT
RUDNIKA VELENJE

VELENJE, 3. JULIJA 1953

LETO I. — ST. 7 — CENA 10 DIN

RUDAR

UREJA UREDNIŠKI ODBOR. ODGOVORNI UREDNIK ZDENKO FURLAN — UREDNIŠTVO: RUDNIK
VELENJE, ČEKOVI RAC, ŠT. 622-T-4 PRI N. B. ŠOŠTANJ, TISK CELJSKE TISKARNE V CELJU

3. julij DAN RUDARJEV LRS

Tretji julij je spominski dan vseh slovenskih rudarjev, dan, ko je naš rudar pokazal takratnim izkoriščevalcem, kako se zna boriti za svoje osnovne pravice.

Dan rudarjev naj spominja slovenskega rudarja na težko, dolgo desetletja trajajočo bitko za njegove človeške pravice. Tretji julij bo spominjal naše rudarje, kako močna in mogočna je delavska pest, kadar delavci nastopijo za svoje pravice zavedno in solidarno.

Ta dan pa bodo naši rudarji praznovali ne samo kot svetel spomin na borbo in zmago nad kapitalizmom, marveč bo ta praznik našim rudarskim delavcem spomin na našo narodnoosvobodilno vojno, ki je v naši državi zrušila kapitalistični sistem ter prinesla našemu poštenemu delovnemu človeku svobodno Jugoslavijo.

Da bodo naši rudarji lahko čim lepše proslavili ta dan, je tretji julij dela prost in plačan dan. V Velenju bodo preživali 3. julij — prestavljen na soboto — ob Velenjskem jezeru, katerega so z lastnim trudom in organiziranim prostovoljnim delom kar najlepše uredili.

Dan rudarjev naj bo vsem v vzpodbudo za nadaljnje uspešno delo na našem rudniku. Blanka

Lov za dobičkom

Že v dnevnem časopisu in tudi v »Velenjskem rudarju« so posamezni rudniki naglašali razne težave, ki so se pojavile ob sprostitvi trgovine z lesom. Ker se razmere in preskrba rudnikov zlasti z jamskim lesom nikakor ne popravljajo in smo sami na terenu dobili sliko, ki gotovo prekupevalce z lesom ne postavlja ravno v najlepšo luč, naj spregovorim o tem samo nekaj besed.

S sproščeno trgovino z lesom, ki je bila demokratično zamišljena za prodajalca (mišljeno proizvajalca) in kupca (mišljeno potrošnika), so se začeli zanimati za trgovino z lesom tako posamezniki kakor tudi zadruga, vendar ne vsi iz potrebe po lesu ali s ciljem poštenega posredovanja med kmetom in potrošnikom, ampak zaradi izgleda dobrega zaslužka. Znižanje kvote sečnih odobrenj in povpraševanje po vseh vrstah lesa zlasti potrošnikov iz juga, ki so nudili znatno višje cene od domačih potrošnikov, je samo pomagala cilju lesnih prekupevalcev, ki so v takšnem stanju lesne trgovine, v medsebojni konkurenci za nakupom čim večjih količin lesa, navijali cene v nedogled. Na žalost moramo ugotoviti, da so med temi prekupevalci tudi nekatere KZ, ki so samo s prekupevanjem lesa v lanskem letu ustvarile milijonske dobičke. KZ bi morala biti posrednik v kmetijskih proizvodih med kmetom-zadugarjem in industrijo na eni in v industrijskih proizvodih med tovarno in kmetom-zadugarjem. Danes pa ni re-

dek primer, da KZ nakupujejo jamski les tudi izven svojega okoliša pri kmetih, ki sploh niso člani te zadruga. Druge KZ zopet ljubosumno čuvajo svoj teren pred ostalimi nakupovalci, ki jih skušajo zlepa ali zgrda odvrniti od možnosti nakupa lesa na teritoriju njihove KZ. To je zopet svojevrsna špekulacija v katero skušajo KZ pritegniti tudi logarje in celo organe Ljudske milice. Pri tem pa izkoriščajo naivnost kmeta, včasih uporabljajo strahovalne metode, grozijo s kaznijo in zvišanjem davka za slučaj, če bi kmet oddal les drugemu kupcu, ne pa KZ. Ker pa so gotovi funkcionarji KZ obenem tudi funkcionarji posameznih občin, kjer se odmerja davek, so ti včasih svoje grožnje tudi uresničili in »naknadno odmerili davek tistim kmetom, ki niso prodali vsega razpoložljivega jamskega lesa KZ. Za oddani les pa kmetje hodijo prosjačiti v kilometre oddaljene KZ za izplačilo računov, kjer pa jim navadno odgovarjajo, da nimajo denarja. Kam vodi takšna neodgovorna trgovina z lesom?

Ljudska oblast je z ukinitvijo gotovih venecijank skušala to stanje vsaj delno omiliti, vendar pravega uspeha ni videti. Dokler ne bomo spoznali naših skupnih ciljev — znižati ceno naših proizvodov — ampak bomo imeli pred očmi ogromne zaslužke, ki niso ustvarjeni zaradi dobrega gospodarjenja kolektivov ali visoke storilnosti, ampak

na osnovi čiste trgovske špekulacije — sem mišljenja, da se to stanje oskrbe rudnikov more rešiti samo z administrativnimi ukrepi. Na ta način bi bilo treba prepovedati žaganje in tesanje jamskega lesa, kar bi dalo nove količine jamskega lesa, obenem pa pospešiti izdajo sečnih odobrenj, ki se danes zavlačujejo zlasti na občinah v nedogled. Kakor so fiksno postavljene takse za obnovo gozdov, bi bilo v tem divjem navljanju cen odrediti tudi odkupne in prodajne cene lesnim sortimentom, da se na ta način določi maksimalen zaslužek vsem prekupevalcem. Okrajši pa naj bi z izdajo izvoznih odobrenj usmer-

jali dotok jamskega lesa prvenstveno na slovenske rudnike, kar je prav lahko izvršiti. S temi merami bi se zagotovo rudnikom zadostne količine jamskega lesa po zmernih cenah, ki bi bile nižje, kot so današnje in bi kmet kljub vsem datjavam prejel za svoj les višjo ceno, kot pa jo danes njemu izplačujejo razni posredniki. Seveda bi se z uvedbo teh mer čula kritika raznih KZ, morda tudi lesnih industrijskih podjetij in Gozdnih gospodarstev, vendar moramo v ostvarjanju naših skupnih ciljev — znižanje cene vsem artiklom — iti preko mišljenj in volje posameznikov. M. M.

VELENJE je postalo turistični kraj

Naše mesto še nikdar ni bilo tako znano in obiskovano kot jo pričelo biti po 14. juniju. Vsi se s ponosom spominjamo tega dne, ki za nas pomeni mnogo. Ta dan smo pokazali plod svojih rok. V letošnjem letu smo mnogo storili za polepšanje rudnika in okolice. Ureditev zunanjega izgleda našega podjetja in elektrarne, kopališča in restavracije na jezeru ter letnega gledališča, vse te pridobitve s ponosom razkazujejo domačinom in tujim gostom in kot plačilo za trud prejemamo izraze hvale in navdušenja.

Iz vseh krajev prihajajo gostje ogledovati si naše prirodne in umetne lepote in z veseljem se vračajo domov. Nihče ne gre od nas, da ne bi izrazil željo po ponovnem obisku, temveč vsako obljublja, da bo drugič pripeljal s seboj še mnogo sokrajanov.

Delavci iz sosednih krajev prihajajo med nas. Naša dolžnost je, da sprejmemo te tovariše kot goste, da smo do njih solidarni in gostoljubni. To naj pokaže vsem tistim, ki morda rudarja

kot težkega delavca še prezirajo, podcenjujejo njegovo naporno in nevarno delo, da se je tudi velenjski rudar dvignil iz nekdane sive in mračne otopenosti. Naše delo je dokaz našega napredka. To priznanje nam ne dajejo samo domačini, temveč tudi inozemci.

Zadnje čase se vrstijo ekskurzije ena za drugo. Delovni kolektivi si radi ogledajo našo jamo, obenem pa preživijo ugodne ure na kopanju in plesu ob jezeru. Vsi ti se divijo našemu rudarju, občudujejo njegovo vztrajnost in prijaznost na delovnih časih. Z najlepšimi vtisi se vračajo v svoje tovarne in urade.

Tako prodira resnica o našem kolektivu širok naš domovine in trga razne mreže, ki jih skušajo plesti razni »pajki« okoli nas in nam škodovati. Vabimo vse dobromisleče in poštene ljudi, naj pridejo k nam in se seznajajo z našim delovnim poletom; spoznajo miselnost naših ljudi in željo za napredkom. L.

Zaradi eksplozij metana na rudniku GOLUBOVCU obsojeni tehnični uslužbenci

Časopis »Borba« je objavil članek ing. Stanislava Pirca, znanega rudarskega strokovnjaka in ga zaradi poučnosti in izveliču povzamemo za naše bralce.

V Varaždinu je okrožno sodišče obsodilo devet krivcev za 3 metanske eksplozije v rudniku Golubovec, ki so se zgodile v času med oktobrom 1951 in decembrom 1952.

Glavni inženir rudnika je bil obsojen na 3 leta zapore, direktor na 2 leti in 8 mesecev, en jamski obratovodja na 2 leti in 4 mesece, drugi jamski obratovodja na 1 leto in 6 mesecev, ostali nadzorniki pa na kazni od 16 do 7 mesecev strogega zapore.

Golubovečki rudnik črpajo na še precej primitivni in težaven način. Zaradi posebnih geoloških prilik nastajajo po izkopu praznine, v katerih se zbira metan. Te praznine, blizu delovišč niso kontrolirali. Prezračevanje so vršili z ventilatorji, drugod pa samo s kompresorjevimi cevmi. Pri tem pa niso pazili, da bi ustvarjali pravilno kroženje zraka. Pri izmenjavi tretjin so ustavljali prezračevalne naprave. Ko so zopet stavili v pogon te naprave se je delovišče sicer prezračilo, vendar se je metan samo izrinilo v progo proti izhodu. Samo iskra in cela ta gmota bi strašansko eksplodirala.

To se je tudi zgodilo, in sicer 29. septembra 1951. Na nekem odkopu so rudarji verjetno zamašili cev ventilatorja z oblekami, kar radi nekateri delajo, če

jim preveč piha v hrbet. Možno pa je, da so tudi ustavili ventilatorje. Ko so nato zopet pognali ventilator, da prezračijo delovišče, so se odmaknili na vznožje odkopa. Tu si je nekdo hotel prižgati cigareto a je zažgal metan. Eksplozija je zahtevala 3 mrtve in 1 težko poškodovanega.

Dne 3. 8. 1952 pa je v tem rudniku prišlo do ponovne eksplozije. Med izmenjavo tretjin niso dovolj zračili in se je zopet zbral metan. Tudi tokrat je nekoga zmamila cigareta. Eksplozija je povzročila smrt 4 mladih rudarjev in 3 zelo poškodovanih.

Tri mesece pozneje je Golubovec zadela tretja in to najhujša metanska eksplozija, ki je zahtevala 10 mrtvih in 3 težko ranjene. Tudi tu je bil vzrok slabo prezračevanje. Verjetno, da je tudi tu zakrivil nesrečo strasten kadilec, ki ga obe nesreči nista izužili in je postal sam žrtev svoje neprevidnosti.

Se danes, po vseh teh strašnih dogodkih ugotavljajo na rudniku, da rudarji nosijo v jamo cigarete in jih tihotapijo na vse mogoče načine na delovišča.

Poleg krivde direktnih krivcev je obsojanja vredno, da uprava rudnika ni odstranila možnosti zbiranja metana in da ni zahtevala strogo izvajanje vseh rudarskih predpisov.

Vsekakor je primer rudnika Golubovec resno opozorilo vsem rudarjem in tehnikom.

(Po »Borbi«.)

Zakaj ni enakomerne produkcije?

Mnogo govorimo, da je treba pripravljati premog za naslednjo tretjino, česar se pa pri nas ne morejo navaditi niti strelci še manj pa kopači. Če hočemo držati izvoz v normalnem teku, se moramo vsi boriti zato, da bo vsaka tretjina pomagala naslednji, in sicer:

1. Da bo vsaka tretjina delovišče zatesarila, kjer je to potrebno.

2. Da pripravi vsaj polovica delovišč premog, in sicer toliko, da bo naslednja tretjina takoj pričela z nakladanjem.

Moje mišljenje je, da bi bili za izvedbo tega odgovorni predvsem nadzorniki in pa strelci in seveda tudi prvopisani kopači. Če bi vse te malenkosti izvršili, kar ni težko, ne bi nikoli nastal problem navela vozičkov ob polovici izmene na izvoznih jašek, kateri nima ob tej priliki tolikšne kapacitete, da bi mogel vse izveliči. Morali bi se zato vsi skupaj zavzeti in olajšati delo drug drugemu, povečati proizvodnjo in s tem izboljšati svoj plačilni fond.

Graji nam nekatere nadzornike, ki se brigajo samo za svojo tretjino, dočim jih novonastopajoča tretjina ne zanima.

Ko smo že pri produkciji ne bi bilo napačno, če bi se ustavili pri naših mehaniziranih odkopih, kjer imamo kup strojev neizkoriščenih. Dostikrat sem razmišljal zakaj je potrebno, da je na štev.

39 v obratu pet strojev, ko pa naklada na te stroje samo četvorica rudarjev. To se pravi, da za en stroj ni strežnika. Ti stroji ne dajejo niti eno četrtino produkcije, to se pravi, da niso izkoriščeni, kljub temu pa porabijo električno energijo kot da bi delali z vso zmogljivostjo. Ti stroški gredo v škodo vseh nas. Vsekakor je potrebno urediti to vprašanje čimprej. Pa še nadalje. Na nasprotni strani obratuje stroj, ki ni pravilno nameščen in to že eno leto.

Omenjam samo to, da če bi bil rudnik v privatnih rokah, lastnik tega si-

gurno ne bi dovolil in bi bila stvar mislim že davno urejena. Tu pa smo lastniki vsi, pa se ne najde niti eden, ki bi opozoril na to stvar. Predlagam, da bi odgovorni tehnični uslužbenci stvar pregledali, uredili kar se mora urediti, da bodo stroji izkoriščeni, čuvani in se štedila el. energija.

K vsemu temu bi bilo potrebno rešiti tudi vprašanje transporta premoga iz mehaniziranih odkopov. Naše transportne naprave so ozko grlo, ker imajo v primeri z odklopnimi stroji prenizko kapaciteto. Mislim, da ravno to zavira popolno izkoriščanje teh strojev.

Vse te stvari omenjam zato, ker se mi ne zdijo pravilne in kot opozorilo odgovornim ljudem, ki naj v bodoče gledajo, da se te napake takoj odpravijo.

Krajnc Ivan

Sindikalna samopomoč

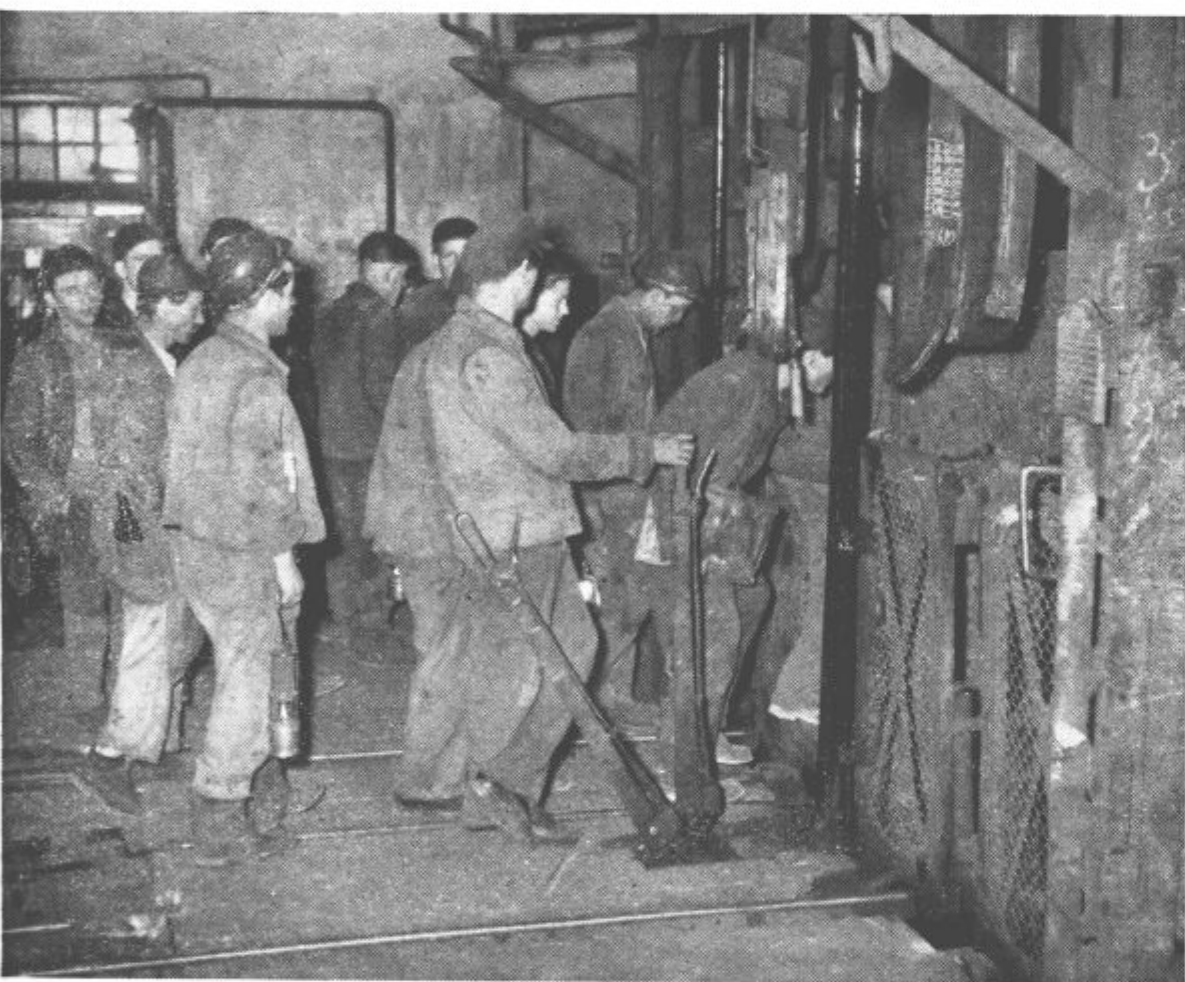
Naša podružnica je zadolžila dva tovariša, da obiščeta vdovo pokojnega rudarja Hriberšek Ivana iz Raven pri Šoštanju. Obenem je vdovi nakazala ponovno denarno pomoč, ker je sama bolna, pravtako njen otrok. Za obisk in materialno pomoč se je vdova s solzami v očeh zahvalila podružnici in s tem tudi vsem članom sindikata. Ker je podružnica ugotovila, da je tu res še

potrebna pomoč, bo vodila o socialnem stanju družine pokojnega rudarja Hriberška nadaljnjo skrb.

Tovariši rudarji! Če so vam znani primeri ogroženega socialnega stanja družin bolnih rudarjev ali njih upokojencev, javite to podružnici, da jim bo nudila pomoč v nasvetih in v materialnem pogledu.

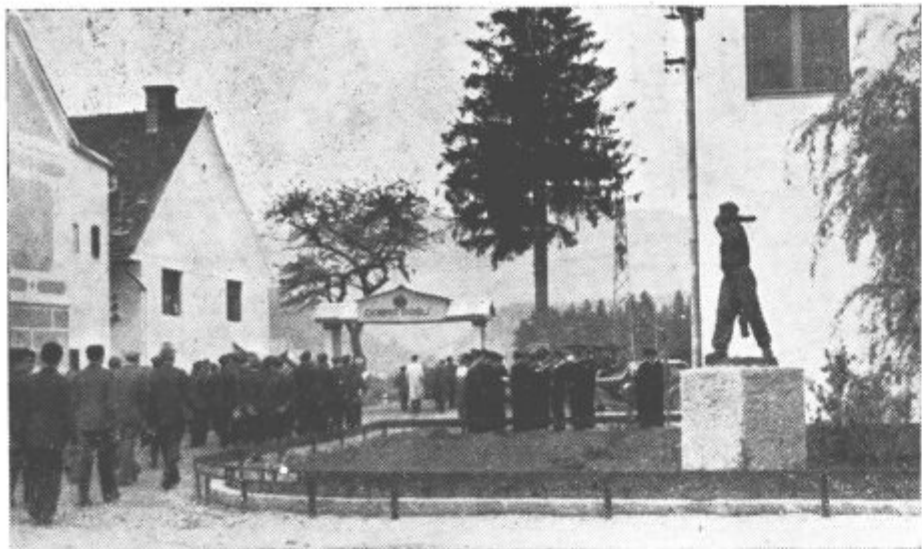
Vizintin in Vivot.

Rudnik Velenje nekdaj

RUDARJI
gredo
v
jamo

Tov. Žgank
predsednik „Svobode“

Spomin na veliki dan

Nedelja, 14. junija je bila vsa v znamenju slavnosti v čast ZLETA prosvetnih društev ob Velenjskem jezeru. Oblaki so viseli nizko in obetali deževno vreme. Toda to ni motilo okoli 5.000 obiskovalcev, da ne bi pohiteli na ta dan v Velenje.

Vso to množico je nemo pozdravljala bronasta rudar, ki stoji ob Domu »Svobode«.

Kulturno-prosvetna društva in »Svobode« iz industrijskih krajev Štajerske so poslala svoje najboljše sekcije in člane, da bi povečale otvoritev kulturnih in športnih objektov ob jezeru. Morda nismo znali in utegnili naše goste z besedami lepo pozdraviti, toda neda se izreči tisto, kar so naša srca čutila. Za Velenje je to bila prva prireditev tako velikega stila in naj nam gostje ne zamerijo, če nismo imeli časa posvetiti se njim.

Lahni valčki jezera so prenašali borbene in umetne pesmi, ki so se orile iz grl delovnih ljudi. Sele tu je človek videl, kako visoko stoji kulturni razvoj pri delavstvu. Pevski zbori iz Štor, Rudnika in Steklarne Hrastnik, Komornih iz Celja in mladinski iz Velenja bodo ostali s svojimi pesmimi v neizbrisnem spominu Velenčanov.

Brhka dekleta in fantje iz Zagreba, člani folklorne skupine prosvetnega društva »Vinko Jedžut« so nam zaplesali temperamentna narodna kola iz Posavine, Sestine in Vojvodine. Naši ljudje so imeli najbrž prvič priliko videti v umetniški izvedbi narodne ples iz bratskih republik. Gotovo si je marsikdo želel ponovitve, toda naš hladen temperament nam ni dovolil, da bi roke neumorno ploskale in izsilele od trudnih plesalcev ponovnega nastopa.

Navdušenje ni bilo nič manjše, ko so naši koroški sosede v svojih lepih narodnih nošah zaplesali koroške ples in izzvali smeh s svojim plesom, ko fant namesto z dekletom pleše z metlo. Toda tudi za njega se je našlo dekle in ko si jo je osvojil, je pometel s to metlo vse plesalce, ki so ga ovirali.

Izvajanju programa so prisostvovali visoki gostje, in sicer: Dr. Marjan Breclj, Tomo Brejc, podpolpovnik Trbuvič, odposlanec maršala Tita, Kovačič Lev, Roman Albreht, Rudi Bregar, predsednik okraja Šoštanj — tov. Ulrich, sekretar OK ZKS — Žen Jakob in Tekavc Jože in še drugi predstavniki oblasti, političnih organizacij in delovnih kolektivov.

Takoj po končanem kulturnem programu so pričeli tekmovati veslači iz Celja, Polzele, Maribora in Ljubljane s svojimi kajaki in kanuji.

Plavalci iz Celja in Trbovelj so nam pokazali prosto in stilno plavanje ter skoke in navdušili vse občinstvo, posebno še mladino.

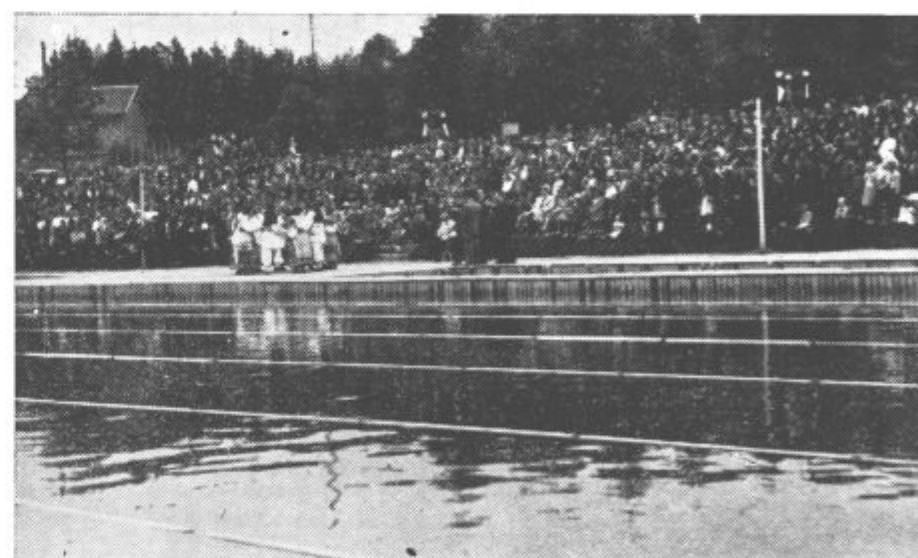
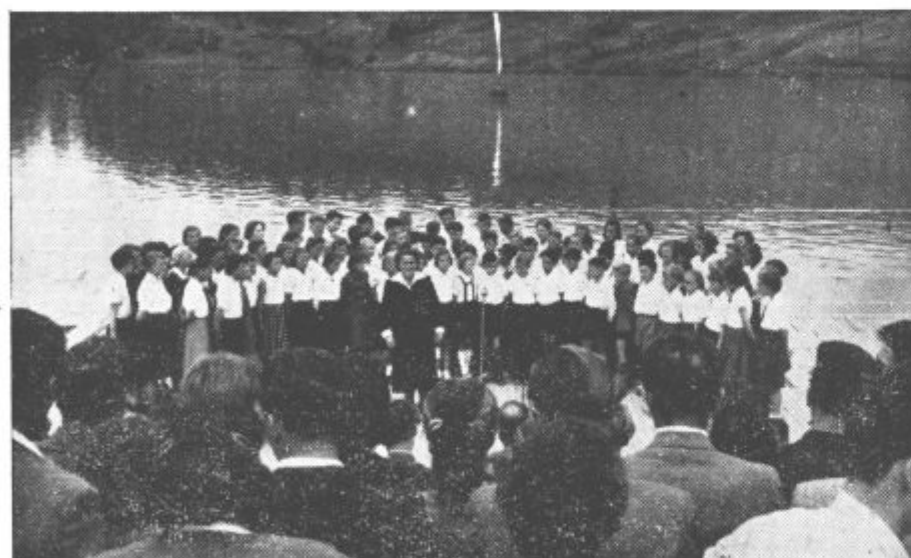
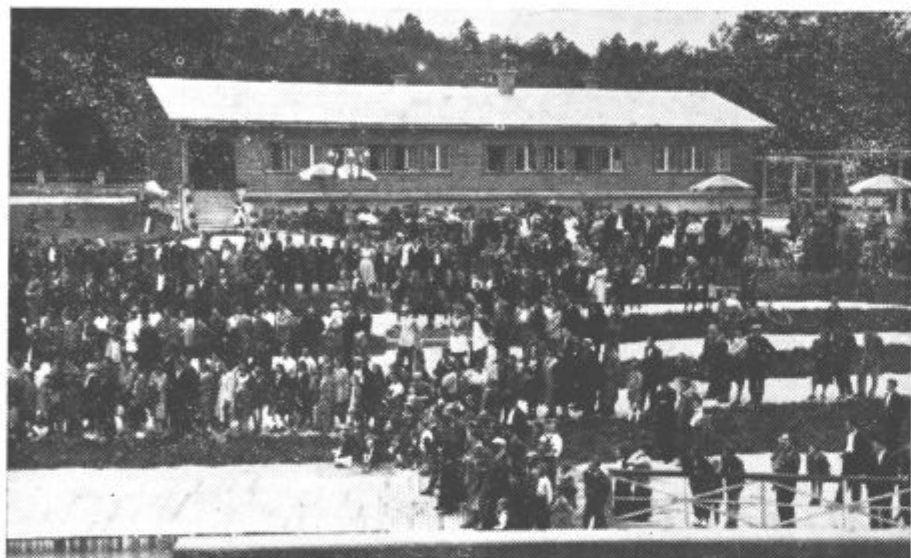
Med tekmami so nadaljevali program godbe na pihala, ki so s svojimi koncertnimi točkami pozdignile svečano razpoloženje občinstva. Človek ne bi mogel oceniti, katera godba je boljša od druge, toda vse so izvrstne. Nastopale so godbe: iz Šoštanja, Nazarja, Štor, Hrastnika in Velenja.

Po končanem sporedu se je razvila zabava in ples na številnih plesiščih.

Mislil, da ni človeka, ki ni strmел na očarujočo sliko razsvetljenega jezera ob večernih urah. To sliko so oklepšale še vodne vile s svojim plesom in baletke iz Raven. Tudi za to obliko umetnosti je med mladino dovolj talentov, ki kaže, da jo je potrebno še dalje gojiti in izoblikovati.

Rekel bi, da ima »Svoboda« nemalo zaslug in da so uspehi na kulturnem polju plod pravičnega dela delavskih prosvetnih društev.

F.

Ob otvoritvi kopališča na Velenjskem jezeru

Umolkni so udarci krampov, kot trzajena, zdelana žival počiva bul-
tožer v garaži. Otel si je rudar znoj s
hela, sto in sto hrtov se je zavrnilo
napornega dela, z zadovoljstvom
trejo oči po sveže posutem pesku, ob-
amejo se posamezne paviljone, na ka-
ere pridne in spretno roke obešajo
sveže zelenje in končno obvisi na sami
gradbi hotela ob jezeru. Iz oči sije
poplota in notranje zadovoljstvo. Ljudje,
preizkušeni v delu pod zemljo, z žu-
javimi rokami od borbe za kruh, so
zadovoljni z uspehom, ki ga gledajo

otvoritev jezerskega kopališča. Vsi ti
valovi ljudskih mas polnijo prostor ob
novozgrajenem hotelu, na terasastem
bregu, iščejo okrepčila v številno po-
stavljenih paviljoni, ki so razporejeni
ne samo ob obali jezera, ampak tudi
na idiličnih mestih okolnega gozda.
Športniki strokovno ocenjujejo pavalno
progo s skakalnico, otroci se trgajo
mamicam in bi radi v privlačni otroški
bazen, nove igralske skupine preizku-
šajo letno gledališče, ocenjujejo, izra-
žajo se pohvalno. Menda nihče od go-
stov ne ve, da je ta velenjski amfite-

pred seboj. Iz divje prirode so v tako
kratkem času iztrgali ta kos zapuščene-
nega sveta in napravili prijeten prostor
ob jezeru in takšni mikavnosti, da ga
danes s ponosom in upravičeno naziva-
mo »Mali Bled«.

Svečana otvoritev kopališča s hote-
lom je bila sicer predvidena za nedeljo
14. junija. Pa vendar se je Delavsko
prosvetno društvo »Svoboda« kot in-
vestitor odločila, da razkaže ves sijaj in
prijetnost prostora ob jezeru že na
večer pred slavnostnim dnem kot na-
grado za vse, ki so s svojim udarniškim
delom in marljivostjo kakor koli pripo-
mogli do ustvaritve tako velike zamisli,
kot zgraditev kopališča, letnega gleda-
lišča, hotela in ureditev obširnega pro-
stora ob doslej zapuščenem jezeru. Tem
herojem dela je bil posvečen večer pred
velikim dnem, za njih se je v blago
poletno noč razlival val rudarske godbe,
stotine zastav je plapolalo v blagem
vetru, tisoče lučk je metalo svoj odsev
po jezerski površini in se polgravallo po
valovih. Ljudje, tršati in ožgani od son-
ca, še v popoldanskih urah zaposleni
pri zadnjih pripravah za jutrišnji dan,
stopajo samozavestno po stezicah in te-
rasah nad jezerom, kot dobri gospodarji
ocenjujejo svoje delo in v umnem po-
govoru snujejo plane za nadaljnje delo.
Molče občudujejo sijaj bengaličnega
ognja in raket, ki se trgajo nekje iz
teme, režejo temo v velikem loku, ta in
ona se razpoči v stotine manjših luči,
ki počasi padajo in ugašajo daleč sredi
jezera. Obstane med cvetnimi gredicami
in napeto sledi besedam iz zvočnika:
»Se preden smo delo naših rok, spome-
nik našega razuma pokazali gostom, je
velenjska »Svoboda« darovala prvi, naj-
lepši večer na jezeru tebi in tvojim,
velenjski rudar. To naj ti bo prvi do-
kaz, da je prostor ob velenjskem jezeru
vsem svojem razkošju in lepoti na-
menjen in prvi vrsti tvojemu odihni
in razvedrilu tvoje družine. Po težkem
delu v jami ti takšno mesto tudi pri-
pada, zato bodi ponosen nanj in pridi
čim večkrat semkaj...« Zamišljen stopa
med gredicami, prijetno šušti sveže po-
suti pesek pod korakom. V blago noč
ga dohajajo zvoki rudarske godbe.

V oblačno jutro se prerivajo slabi
žarki nedeljskega sonca. Po dolgotraj-
nem deževju je nekako hladno. Ze zgo-
daj je vse na nogah. Velenje se je po-
sebej pripravilo za današnji dan. Za-
stave, potokazi, napisne table, reditelji
s spoznavnimi trakovi okrog rokava,
znažne in preurejene ceste, vse to je
usmerjalo izredno močan promet mimo
kino dvorane. Kakor skozi široko od-
prta vrata vodi gladka nova cesta skozi
impozanten slavalok, ki z velikim na-
pisom želi dobrodošlico vsem gostom.
Ze od ranih ur se vsipajo množice skozi
ta slavalok, od koder se odpira prvi po-
gled na zapadni del velenjskega je-
zerskega prostora. Ta živa reka narašča,
se stopnjuje in doseže svoj višek s pri-
hodom vlakov s severa in posebnega
vlakla poleg pojačanega rednega iz Ce-
lja. Na prostoru za parkiranje je mno-
žica raznovrstnih avtomobilov in kami-
onov, ki s svojo živopisnostjo napolni
prostor kot z otroškimi igračami. Z
druge strani kot na razstavi stojijo oseb-
ni avtomobili od malih »Topolinov« do
najmodernejših voz. In še vedno pri-
hajajo novi. V to pisano množico ljudi
se je opletel soliden »lojterski« voz,
poln ljudi iz širše okolice, ki so prišli
gledat to velenjsko čudo, ki ga do danes
še niso videli, čeprav so bili že večkrat
v Velenju. Kolesarji so se uvrstili med
pešce s prašnimi čevlji, med njimi si
utirajo pot avtobusi, vprega, kamioni.
Velenje še ni videlo toliko ljudi, kolikor
jih v svojo sredo sprejema danes za

ater zrasel v rekordnem času 48 ur iz
močvirja. To vedo samo tisti, ki so to
ustvarjali.

Danes je dan za goste. Roke, ki so še
včeraj vihtele kramp in lopato, imajo
danes opravka v raznih paviljoni, ku-
hinjah, točaj, ki tako spretno nosi pla-
denj jedi med množico, je še včeraj
opravljal buldožer in odrival poslednje
grude težke ilovice z veselničnega pro-
stora. Rudarske in delavske godbe iz
vseh krajev Slovenije so neutrudljivo.
Buči kakor v panju, iz megle se poraja
sonce.

Zvočnik poziva ljudi k lesenemu po-
molu kopališča, kjer je predvideno sre-
dišče glavnega današnjega programa.
Na terasasti obali nad jezerom smo
opazili med drugimi gosti tudi naše vo-
dilne moke kot dr. Marjana Breclja,
podpredsednika Izvršnega sveta LRS,
člana CK ZKS Tomo Brejca, trbovelj-
skega direktorja Ribiča, tajnika Zveze
Svobod Leva Kovačiča, glavnega ured-
nika Delavske enotnosti Romana Al-
brehta, podpolkovnika Trbuviča, pred-
sednika okraja Soštanj Ulriha Kristala,
sekretarja OK ZKS Žen Jakoba in org.
sekretarja Tekavca in ostale predstavi-
nike lokalnih in oblastvenih političnih
forumov.

Za dopoldne je bil predviden kul-
turno-umetniški del programa. Po po-
zdravnem govoru tajnika velenjske
»Svobode« tov. Vrečka Karla je spre-
govoril veteran kulturno prosvetnih
delavcev v Saleški dolini tov. Tone
Kurnik. V svojem govoru je očrtal kul-
turni razvoj Velenja z okolico, ki je v
končni liniji dala s skupnimi močmi
tudi lepo urejeno kopališče, ki bo v po-
nos in razvedrilo onim, ki se bodo za-
tekal na jezerske bregove. Nismo se
mogli dovolj načuditi lepemu in boga-
temu sporedu, ki se je tako nemoteno
in pestro razvijal na lesenem pomolu
pred nami. Revski zbori, folklorne sku-
pine iz Zagreba, Raven na Koroškem
in Velenja, godbe na pihala — vse to
se je vrstilo pred nami z odlično na-
študiranimi točkami, da so ljudje zlasti
s podeželja strmeli, prevzeti od razko-
šja narodnih noš nastopajočih skupin,
skladnosti gibov in temperamentnih
hrvaških plesih, ki so jih verjetno
gledali prvič v življenju. Kaj je bilo
lepše, ali bogate narodne noše zagreb-
ške plesne skupine, ki se je s svojimi
znanimi umotvori ročnega dela tako
lepo skladala z zelenim ozadjem jezer-
ske vode in okolnih večno zelenih goz-
dov, ali precizno izvajanje pesmi velenj-
skega mešanega pevskega zbora, ali
nežne pojave naših koroških plesalk in
šaljivi »Ples z metlo«, morda lirična

sevdalinka talentiranega tovariša Ter-
ziča, operne partiture godb na pihala
težko je presoditi. Vse je bilo podano
tako neposredno iz srca za publiko, ki
je s toplino sprejela ta izreden dar za
ta dan in vse nastopajoče nagradila z
bogatim ploskanjem.

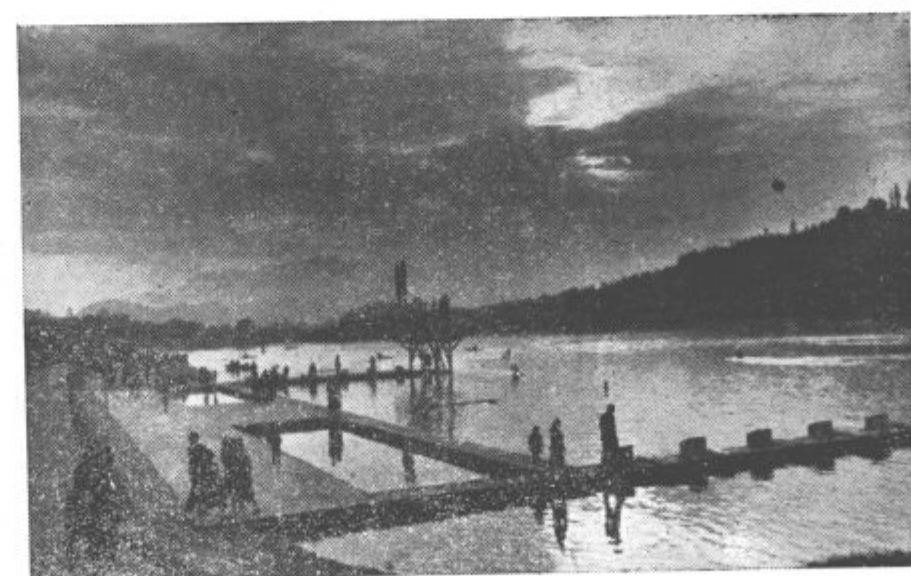
Za popoldanski fizikturni spored
je vreme kazalo slabo. Gostje so si raz-
gledovali prostore okrog jezera in iskali
primeren kotic, kamor bi se skrili
v primeri naliiva, ki je grozil vseokrog.
Drobne kapljice dežja niso vzele hra-
brosti tekmovalcem iz Celja, Trbovelj in
domačih, ki so se pogumno poganjali v
50-metrskem bazenu za prehodni pokal
velenjskega jezera, dar Rudnika lignita
Velenje. Ponovna zvedritev in frene-
tično »navijanje« je privabilo nove
množice iz paviljonov in hotela, ki so
celo s sendviči v eni in vrčkom piva v
drugi roki glasno dajale duška svoji
naklonjenosti za tega ali onega tekmo-
valca. Plavanje moških, ženskih ekip,
skoki vseh stilov, vaterpolo, vse se je
odvijalo pred nami kot na filmskem
platnu, medtem ko so kajaki v vseh
barvah in lepi paradi po mirni jezerski
gladini nestrpno pričakovali začetek
njihovega tekmovalstva. O popoldanskih
fizikturnih rezultatih poročamo na
posebnem mestu, želimo le, da bi vsa
ta fizikturna parada našla vsaj nekaj
odmeva med velenjskimi fizikturniki.

Nebo se je zjasnilo, od jezera je po-
tegnila blaga sapica in objela ves ta
vrvež v prijetnem razpoloženju. Izza
moziških planin je žarela večerna zar-
ja, nad paškim Kozjakom so se pojavile
prve zvezde. Nihče ne misli na povra-
tek. Godbe na pihala se menda kosajo
med seboj, na mnogih plesnih odrih ob
jezeru pleše staro in mlado. Ogromen
splav prevaža ljudi preko jezera, kjer
je v improviziranem morskem svetilni-
ku okusno urejen bar. Redkost svoje
vrste, postavljena iz skalne Dalmacije
med večno zelene hojke. Zamisel vse-
kako vredna pohvale. Mizice s klopi-
posejane med smrečjem, odmaknjen ode-
lek za invalide in upokoјence, kjer
vse zabava znani Kurnikov Tone, da
človek ne dobi vtisa po napisu nad
vhodom, klopike med zelenjem ob belih
poteh za šepet in vzdih v dvoje tako
prikladne, prostor ob hotelu z živo-
barvanimi senčniki nad poletnimi mi-
zicami in stolčki daje vtis razkošne re-
viere. Med vsem tem množica, raz-
igrana, predana splošnemu veselju da-

našnjega dne. Tu si stiskata žaljavo
roko rudar iz Senovega in Trbovelj,
gozdni delavec s Kozjaka s kmetom
iz Plešivca, stari znanci nasmejani na-
zdravljajo drug drugemu.

Vsi se čudijo, kako je mogoče ustva-
riti kaj takega, kar danes gledajo ob
doslej zapuščenih bregovih velenjskega
jezera in vsi so edini v pohvali nad
zamišljeno in uspehom.

Iz tisočerih luči zažari večerni val
pod Skalami, umetni ogenj in rakete
žarijo nad jezerom. Ljudje strmijo v

belo oblečene vile na lesenem pomolu,
žarki reflektorjev rišejo dolge njihove
sence po jezerski površini. V blagem
ritmu godbe plešejo vodne deklice v
brezskrbnem plesu na obali in niti ne
slutijo, da na njihovo kraljico preži
skrit povodni mož, ki jo s spretnim
skokom ugrabi iz sredine preplašenih
vodnih vil, ki se razbeže v vodo, dočim
kraljico odnese povodni mož v svoje

Izlet v Hrastnik in Celje

Slovenski rudarji smo s posredova-
njem sindikalne organizacije dosegli
praznik svojega stanu »Dan rudarjev«
— 3. julij. Ta dan je zgodovinski dan
slovenskih rudarjev. Spominja nas na
revolucionarni upor zasavskih rudarjev
— pričetek gladovne stavke leta 1934.

Praznik slovenskih rudarjev praznu-
jemo letos drugič. Lansko leto smo ta
praznik počastili z izletom na Mrzlico,
delno pa so ga naši rudarji praznovali
doma v rudarskem domu ali kje drugje.
Tako je bila proslava prvega stanov-
skega praznika razdrobljena.

Letos skušamo to napako popraviti
tako, da bomo proslavljali ta častni
dan dne 4. VII. skupaj na enem mestu,
kjer naj ne manjka niti enega člana
kolektiva, tu se pomenimo o naših te-
žavah in naporih, pozabiti pa ne smemo
na naše uspehe in dobrote, ki smo si jih
s svojim delom pridobili. Praznujmo
ta praznik častno in dostojno ob našem
jezeru. Za razvedrilo pa nam bo poskr-
bela godba na pihala.

Slavnostno in častno bodo ta praznik
proslavili hrastniški rudarji, ko ob tej
priliki proslavljajo tudi 150 letnico ob-
stoja hrastniškega rudnika in istočasno
100 letnico obstoja rudarske godbe.
Hrastniški rudarji vabijo na to proslavo
vse slovenske rudarje.

Zavedamo se, da je ta velika slav-
nost pomembna tudi za nas. Kljub
skupno organizirani proslavi rudarskega
dne za velenjske rudarje na jezeru je
potrebno, da pošljemo v Hrastnik de-
putacijo naših rudarjev, da pozdravi-
mo naše stanovske sotovariše in želimo
obilo uspeha pri njihovem nadaljnjem
delu. Na ta način se zavestno oddolži-
mo počastitvi rudarskega praznika, isto-

IZ UREDNIŠTVA

Popravek

V 6. številki našega lista je tiskarski
škrat zmešal imena piscev dveh član-
kov. Članek »Naše jezero« je napisal to-
variš Mavec Maks, ne pa tovariš Vrabčič.
Ime tovariša Vrabčiča bi moralo biti po-
stavljeno na koncu članka »Kratka zgo-
dovina Velenjskega jezera«.

*

V zadnji številki »Velenjskega ru-
darja« je zaradi preobilice člankov iz-
padlo nadaljevanje članka tov. Demšar-
ja »Velenjski rudnik in tržišče«.

*

V današnji številki našega lista bo za-
radi tehničnih zaprek izpadlo nadalje-
vanje podlistka tov. Vrabčiča »Rudno
bogastvo Saleške doline«.

časno pa vrnemo njihov obisk na naši
prireditvi 14. junija 1953.

V mesecu juliju pa bo zlet »Svobod«
okrožja Celje in to 26. z bogatim kul-
turnim programom. Ta zlet naj bo ma-
nifestacija delavske zavesti in kulture.
Udeležili se ga bodo v čim večjem šte-
vilu, saj bodo tudi naši »Svobodaši« so-
delovali pri tem velikem kulturnem
programu. Nastopala bo godba, mladins-
ki pevski zbor in pionirski pevski
zbor pod vodstvom tov. Kmecl-ove.
Udeležba na tem velikem zletu pa naj
ne bo samo z godbeniki in pevci, tem-
več je naša naloga, da se v čim večjem
številu udeležimo ter s tem damo pri-
znanje velikemu napredu delavske
kulture in napredka. Na ta zlet bo vozil
poseben vlak z znižano ceno. Udele-
ležba naj bo od velenjskega prebiva-
stva visoka, naj bo enaka udeležbi Ce-
ljanov, ki so prišli na našo prireditev
14. junija, katero lahko smatramo kot
največjo v zgodovini obstoja Velenja.

Razpored udarniškega dela šolske mladine pri gradnji nove šole v Velenju

20. do 26. julija 3. in 4. razred osnov-
ne šole,

27. julija do 2. avgusta 1. a, 1. b in
1. c razred nižje gimnazije,

3. do 9. avgusta 2., 3. in 4. razred nižje
gimnazije,

10. do 16. avgusta 3. in 4. razred osn.
šole,

17. do 23. avgusta 1. a, 1. b in 1. c raz-
red nižje gimnazije,

24. do 30. avgusta 2., 3. in 4. razred
nižje gimnazije.

Starši, dovolite svojim otrokom, da
bodo tudi oni prispevali svoj delež pri
gradnji šole! — Delo bo pod nad-
zorstvom učiteljskega sveta dneve
od 6. do 11. ure.

Šolska uprava

NE BOMO VEČ KADILI
dobrih cigaret, izdelkov tovarn ostalih
republik

Ljubljanska tobačna tovarna je skle-
nila z ostalimi tovarnami v naši državi
pogodbo, da ne bodo na slovenskem tr-
žišču prodajale svojih izdelkov. Ljub-
ljanska tovarna pa bo zaradi tega iz-
boljšala kvaliteto svojih izdelkov.

Ne vemo še, če se bodo s to potezo
strinjali naši kadilci, ki si žele dobrih
cigaret. Mislimo pa, da je bila došeda-
nja konkurenca pozitivna.

Pohvalna izjava duhovnika

Gospod Gril Pavel, župnik iz Druž-
mirja je dopisniku Kotniku Mirku, na
vprašanje: »Kaj misli o novem načrtu
zakona o pravnem položaju verskih
skupnosti« poslal naslednji odgovor:

»Gotovo je prizadevanje naše ljudske
oblasti, da se med cerkvijo in državo
ustvari odnos, ne le znosni, marveč
obojestransko zadovoljivi, vsega pri-
znanja in zahvale vredno. Mislim, da
je ta smoter že dosežen. Naša ljudska

oblast je s tem načrtom pač pokazala
vso svojo dobro voljo, da omogoči, ka-
kor drugim verskim skupnostim, tako
tudi katoliški cerkvi svobodno delova-
nje za verski pouk naroda. To dokazuje
izrecno čl. 4, 5 in 6 tega zakonskega
osnutka. Člen 9, 10 in 11 pa vso dobro
mislečo širokogrudnost državne oblasti
do vseh verskih skupnosti, torej tudi do
katoliške cerkve.«

dvore na dnu jezera. Ljubko kreirana
točka velenjskih plesalk je žela splošno
priznanje in odobravanje. Enako pri-
znanje so želi nastopi folklorne skupine
iz Raven na Koroškem. Lep in bogat
spored je bil ta večer.

Stara lovska družbica si daje duška
v hotelski sobi, ki je pripravljena prav

V vsem hotelu je kakor v panju.
Mnogi prihajajo samo iz radovednosti,
da si ogledajo v vsakem oziru vzorno
opremljeno notranjost, druge zopet je
prignala lakota, ker po celodnevem
sprehodu tako prijetno ščegeta v nos
vonj po topli jedi. Za vse je primerno
preskrbljeno, le mudi se vsem preveč.
Iz avtobusa se vsuje gruča unifor-
miranih mladincev. Preden se človek
zave, že ima vsakdo pred seboj note in
glasbilo pripravljeno za začetek. Poslu-
šam napovedovalca: Pravkar je v goste
prihitela pionirska godba iz Trbovelj.
Najmlajši igrač Andrejček Taušičev je
star 7 let, najstarejši pa 17 let. Ne
samo zaradi izrednih let godbenikov,
ampak zaradi preciznosti izvajanja
akordov in ubranosti glasov so godbe-
niki želi buren aplavz in jih je rado-
vedna množica, ki tako mlade godbe
res še ni videla, obkrožila in se do
konca izvajanj ni genila od mladih
virtuozov. Vsem je bilo žal, ko so odšli
domov.

Posamezne gručice se pripravljajo za
odhod. Jutri je delaven dan in velenjski
rudar bo dal zopet 5 vlakov premoga.
Vajen je dela — kmalu bo zamenjal
čisto obleko za umazano, vrček z ru-
darsko svetilko, ponovno se bodo napele
mišice, lomile bodo črno gmoto daleč,
globoko pod zemljo in polni hunti pre-
moga bodo zgovorni dokazi o delavno-
sti tistih, ki so v jami. V prostem času
pa ne več v zadolho gostilno, na soncu
si zgradil lep vrčiček, kjer boš dobro-
došel vedno ti in vsi tvoji.

Počasi se razhajajo gručice ljudi v
prijetno poletno noč, še daleč jih
spremljajo akordi godbe, prenašane z
zvočniki in morje luči, ki odsevajo v
nebo in mu kažejo kraj velenjskega je-
zera.

Mavec.

KAJAK

Na našem jezeru smo videli pri zadnjih veslaških tekmah lepe vitke čolne, imenovane kajak.

Kakšna je pravzaprav razlika med kajakom in navadnim čolnom? V navadnem čolnu so vesla pritrjena ob rob in veslači obrnjeni s hrbtom v smeri vožnje predstavljajo le nekakšen motor. Ker so podrejeni krmarju je vožnja zanje manj zanimiva. V kajaku pa gledamo v smeri vožnje, veslo držimo prostro v rokah in smo hkrati tudi sami krmarji. Povezano s čolnom najboljje vidimo pri predniku modernega kajaka — eskimskemu »ajuku«, na katerega je prišil jopič, krojen za določeno osebo. Eskimo čoln tako rekoč obleče, se z njim zraste in sploh ne more pasti iz njega. Če se prevrne, si s spretno kretitvijo z veslom urno zopet pomaga v prvotni položaj. To mu omogoča mojstrsko oblikovan čoln, zgrajen iz ribjih kosti, naplavljenih ostankov lesa in starih mrozevih ali tjulenjevih kož.

Prvi kajak v Evropi je po eskimskem vzorcu zgradil Skot MacGregor in predstavlja nekak kompromis med odprtim indijanskim kanujem in ajukom. Izboljšani čoln za divje vode je zgradil šele leta 1905 arhitekt Henrich iz Münchena, ki ga je prevlekel s platnom. V Jugoslaviji se je pojavil kajak prvič na Savji 1919. leta. Enajst let pozneje je v regati Brežice—Zagreb sodelovalo že nad 50 kajakov. Nedvomno pa je, da je omogočen kajakaštvu pri nas šele v zadnjih letih s pomočjo ljudske tehnike vsestranski razvoj, tako s tekmovanji doma in v inozemstvu kakor tudi z gradnjo potrebnih šolskih in tekmovalnih čolnov.

Kajakaštvo je lep šport, ki krepi moč mišic, delovanje pljuč in srca, bistri nam refleksi in nas uči zbranosti, hladnokrvnosti, neustrašenosti in tovarištva.

KAJAKAŠKE TEKME

Ob otvoritvi našega kopališča so se dne 14. junija na jezeru poleg ostalih prireditve vršile tudi kajakaške tekme na mirnih vodah med veslaškim klubom »Rinka« iz Celja, veslaškim klubom iz Ljubljane in veslaškim klubom Tovarne nogavic Polzela. Po vsestransko zanimivih borbah je osvojil ekipno prvenstvo pri tekmovanju na 600, 1500 in 3000 m veslaški klub »Rinka« iz Celja pred Ljubljancami in kajakaško sekcijo Tovarne nogavic iz Polzele. Zmagovalna ekipa je prejela v prehodno last krasen simbolični pokal, izdelek našega elektrostrojnega obrata. Točnih rezultatov tekmovanja žal ne moremo objaviti, ker nam jih tehnično vodstvo, ki je bilo v rokah celjske »Rinke« kljub točnemu dogovoru še ni dostavilo.

Franjo

ZREBANJE AVIONSKIH LETAKOV DNE 14. JUNIJA

Na oštevilčene reklamne avionske letake so bile ob dnevu zleta 14. junija izrebrani sledeči dobitki:

4 tone lignita je dobil Grilc Albert iz Pesja.

2 toni lignita je dobil Kolenc Franc, dijak iz Soštanja.

2 toni lignita je dobil Vertot Matija, dijak iz Soštanja.

Dvakrat po 1 tonu lignita je dobil dijak Poženel Dominik iz Soštanja.

1 tonu lignita je dobila Mežnar Ivica, trg. pomočnica iz Soštanja.

1 tonu lignita je dobil Košič Marjan, strojevodja iz Maribora.

REZULTATI PLAVALNIH TEKEM NA JEZERU 14. VI.

Ob otvoritvi kopališča ob Velenjskem jezeru je bil plavalni in vaterpolski dvoboj za prehodni pokal »Velenjskega jezera« med ekipama »Rudar« Trbovlje in ZSD Celje.

V končnem plasmanu je zmagala ekipa ZSD Celje s tesnim rezultatom 47:46 ter si s tem priborila v prehodno last pokal »Velenjskega jezera«.

Posamezni rezultati tekmovanja so naslednji:

Moški:

1000 m klasično: Hauk (T) 1,31,2; Goršič (C) 1,35,6.

100 m butterfly: Klančnik (C) 1,27,9; Hauk (T) 1,36,0.

100 m kravl: Balog (T) 1,17,3; Ščuka (C) 1,18,1; Klančnik (C) 1,18,4.

Stafeta 3x50 m: Celje: 2,47,3; Trbovlje 2,48,5.

Zenske:

100 m klasično: Pirnat (C) 1,46,0; Kočar (izven) 1,49,0; Irt (T) 1,52,0.

100 m kravl: Jošt (C) 1,40,8.

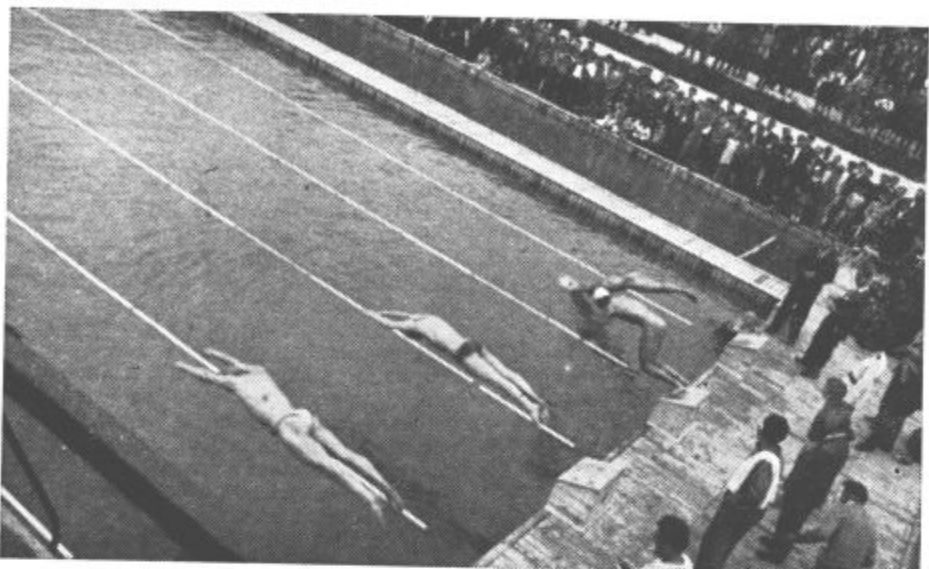
100 m hrbtno: Irt (T) 2,17,4.

Skoki:

Trbovlje 6 točk, Celje 5 točk.

Vaterpolo:

Celje : Trbovlje 2:2.

Črešnik Vlado

desna zveza in najbolj priljubljen igralec NK Rudarja je bil najboljši strellec mariborske nogometne podzveze v pr-

venstvu 1952/53 in je s 16 doseženimi zgoditki svojemu moštvu vsekakor ogromno pripomogel pri prehodu v slovensko republiko ligo.

Franjo

KINO »SVOBODA« V VELENJU

vam bo predvajal v juliju tele filme:

3. do 6. julija: La Malquerida
8. do 9. julija: Najsmrečnejši dnevi
10. do 13. julija: Poročna noč v raju
15. do 16. julija: Porosna
17. do 20. julija: Nočni taksi
22. do 23. julija: Mamljiva nevarnost
24. do 27. julija: Plamen in pušica
29. do 30. julija: Skrivni rov
31. julija do 1. avg.: Hiša na 92. cesti.

Ob nedeljah popoldanske predstave odpadejo.

Camping-klubi

Taborništvu doživlja danes pri nas in v svetu velik razmah. Poleg številnih mladinskih in taborniških organizacij obstoja veliko število camping-klubov, v katerih se zbirajo zlasti starejši ljudje, ki ljubijo življenje v naravi in šport.

Naša taborniška organizacija je dokazala v kratkem času obstoja, da izpolnjuje naloge, ki jih ima pri vzgoji mladine kot prva taborniška organizacija v socialistični državi. Danes je zveza tabornikov Slovenije že sposobna v sodelovanju s sorodnimi organizacijami podpreti gibanje ljubiteljev narave in omogočiti v svojem krogu ustanavljanje camping-klubov.

»Camping«, ki je postal mednarodna oznaka za taborjenje in življenje v naravi in ki združuje z njim razne športe, bo tudi pri nas našel plodna tla. Camping klubi bodo izpolnili obutno vrzel v našem družbenem življenju, ki so jo zlasti občutili mladi in stari ljubitelji življenja v naravi, tisti, ki si bolj žele taborjenja, počitnic in sproščenega življenja v naravi, kot pa hotelov in letovišč. Camping-klubi bodo organizacijsko in materialno podprli ta stremeljena svojih članov. Organizirali bodo taborjenja in potovanja po domovini in tujini, poleg tega pa bodo razvili smisel naših ljudi za nedeljske izlete »weekend«, privzajali članom kulturne odnose do narave in gojili v svojih vrstah sproščeno razne panoge športa in tehnike.

Gotovo je, da se bo tudi pri nas našlo dovolj ljudi, ki bi imeli smisla za ustanovitev Camping-kluba, saj imamo pri nas dovolj pogojev za vršenje nedeljskih izletov in taborenj. Furlan

Nova trgovina v Velenju

Zaradi vse večje potrebe po konkurenčni izbiri, kulturne potrebe in lokalov, je ponudbo za otvoritev trgovine v Novem Velenju sprejelo trgovsko podjetje iz Grosuplja. Domača podjetja to ponudbo niso sprejela.

V »Samskem domu« si bo to podjetje uredilo lokal in lične izlozbe. Obeta, da bo v vseh ozihrh konkurenčno in da bo zadovoljilo vse potrošnike.

To zamisel pozdravljajo posebno gospodinj, ker se čuje, da bo ta trgovina dostavljala blago na dom.

Nogomet

ZSD CELJE : RUDAR 3:2 (2:0)

Dne 7. junija je naše prvo moštvo odigralo tekmo za Jugokup proti ZSD Celje na igrišču pri Skalni kleti v Celju. Čeprav večino tekme v premoči, naši igralci niso znali izkoristiti celo serijo zrelih priložnosti za dosego golov, ali pa jih je pri streljanju spremljala neverjetna smola. Izgleda, da je ZSD za naše fante fatalen nasprotnik, proti kateremu še nikdar niso pokazali igre, ki smo je sicer pri njih navajeni gledati. Ne »leži« jim na momente pretirano ostra igra železničarjev, še manj pa razmeroma majhno igrišče, kjer se Rudar nikakor ne more razviti.

Zgoditke za Rudarja sta dosegla Legvart I in Vajthauzer. S to tekmo je Rudar izpadel iz nadaljnjega tekmovanja za pokal maršala Tita.

Istega dne je Rudar B v Soštanju odigral prvenstveno tekmo za prvenstvo celjskega okrožja in zaslužno premagal prvo moštvo Unjnarja s 3:2. Naš »otroški vrtec« je podal zelo lepo igro in je v vsakem pogledu nadkriljeval nasprotnika. Posebno sta ugajala Djordjevič in Blaj. Vse tri gole za Rudarja je dosegel Blaj.

Dne 21. junija je močno pomlajeno moštvo Rudarja v postavi

Zagajšek

Lipar Pistochnik, Vajthauzer, Zagorc Djordjevič, Blaj, Črešnik, Jakop, Premelič

zmagalo v Zagorju s kompletnim moštvom slovenskega ligaša »Proletarca« z 2:1 (2:1). V tej tekmi je Rudar zaigral odlično ter je ves čas z lepo kombinatno igro prevladoval na terenu. Po ustvarjenih situacijah bi zmaga Rudarja morala biti višja. Gole sta za Rudarja dosegla Črešnik in Blaj.

B moštvo Rudarja je igralo na domačem igrišču proti NK »Volni« iz Laškega in jo premagalo s 5:3 (1:2). Prvi polčas je igral Rudar zelo raztrgano in je po krivdi obrambe prejel 2 gola. Uspešen za Rudarja je bil Venturini. V drugem polčasu se je slika na igrišču zelo izpremenila. Rudar je začel s hitrimi kratkimi dodavanji osvajati teren in je ustvaril pred nasprotnikovim golom nešteto zrelih situacij, od katerih pa je zaradi neverjetne neodločnosti realiziral le štiri. Uspešni so bili: Žižek (2), Legvart II in Rednak. Sodil je dobro tov. Kolenc.

Naši nogometaši stojijo sedaj pred težko nalogo. Pripravljati se morajo za start v prvenstvu najboljših klubov Slovenije in poleg tega morajo skupaj s kolektivom našega rudnika in ostalimi velenjskimi športniki zgraditi stadion. Upamo, da ne bo nobenega Velenjčana, ki se ne bi odzval našemu apelu in s prostovoljnim delom pomagal zgraditi športni park, ki bo eden najlepših v Sloveniji. Franjo

Kdo je kriv?

Lansko jesen je Okrajni odbor Rdečega križa organiziral šestmesečni tečaj ženske predvojaške vzgoje v vseh večjih krajih svojega okraja. Da bi tečajnice imele priliko usposobiti se za čim boljše bolničarke, je OORK pritegnil kot predavatelje skoro vso zdravstveno osebje svojega okraja, do čim je vrhovni nadzor in vodstvo tečaja pridržal sebi. Čeprav so v zimskih dneh učenke skupno s predavatelji včasih prezevale v slabo gretih prostorih, so z dobro voljo vendar vzdržale, pridno vzbale in se pripravljale z vso resnostjo na predstoječi izpit.

Z dopisom št. 461-53 z dne 18. III. 1953 je OORK v Soštanju poslal vsem predavateljem tečajev, odborom RK, AFZ in SZDL in ZB v okraju razpored izpitov. Po izpiti naj bi se vršila tudi zabava, o kateri je bilo govora tudi na občinskih zborih. Čeprav so bili izpiti predvideni šele v roku enega do dva meseca po končanem tečaju, kar je učno osebje in učenke močno deprimiralo, bi človek vendar pričakoval, da bodo vsaj izpiti vzorno organizirani z ozirom na to, da so bile pozvane k sodelovanju vse množične organizacije. V podkrepitev tega mnenja naj navedem, da se v istem dopisu še poudarja, da je treba »stremeti za tem, da bodo na določen dan prisotne vse mladinke, tako da ne bo nepotrebnega čakanja in trošenja ur...« Nadalje, »da so vsi predavatelji na dan in točno in ob določenih uri na svojem navedenem predavateljskem mestu...« Vse lepo in krasno.

Za Velenje, Salek, Skale, St. Ilj in Pesje so bili izpiti predvideni za 17. maj 1953 ob 8. uri v Velenju. Po zgoraj navedenih jasnih direktivah OORK Soštanj so mladinke resnično prišle v Velenje na polaganje izpita. Od predavateljev je prišel samo eden, iz OORK pa nihče. Začelo se je nervozno tekanje po trgu. Nikomur v Velenju ni bilo znano prav nič o kakih izpiti, na katere so funkcionarji OORK v Soštanju enostavno pozabili. Jeza in ostra kritika mladink na tako neodgovorno vršenje službe, kot so jo takrat pokazali okrajni odborniki RK v Soštanju je popolnoma na mestu in upravičena. Ko so se tečajnice po dveurnem brezuspešnem čakanju končno razočarane razhajale brez vsakih izpitov, so se upravičeno spraševale, komu so bile namenjene direktive navedenega dopisa o nepotrebnem čakanju in trošenju ur, o točnosti dneva in ure, če tisti, ki takšne dopise izdaja nima nikakega pojma o disciplini in pravilnem odnosu do sotočarja. Mar naj te mladinke še verjamejo vsebini kakih dopisov, ki niso pečat plemenite organizacije RK, če pa na njegovih odgovornih mestih sedijo tako neodgovorni ljudje? Rade bi vedele, kdo je kriv za to malomarnost? Tečajnice

PRED SODIŠČEM

Sodnik: »Poznate tale nož?«
Obtoženec: »Ne.«
Sodnik: »Odvedite ga!«
Čez teden dni spet: »Poznate ta nož?«
»Da.«
»Vendarle! Odkod ga poznate?«
»Pred tednom dni ste mi ga pokazali.«

PREPOVED

»Rekel sem vam, da ne smete pokaditi več kakor tri smotke na dan. Kako, da se vam je zdravje še poslabšalo?«
»Gospod doktor, tudi jaz ne vem. Prej sploh nisem kadil in sem se dobro počutil; kar pa ste mi predpisali te vražje tri smotke, mi je zmerom huje.«

Ivo Jamnikar:

O nastanku premoga

Namen članka je napisati par besedi o snovi, katere nam je v sedanjem življenju neobhodno potrebna.

Več premoga, še več premoga; več premoga železnici in industriji, za izvoz, za široko potrošnjo, to je danes parola. Saj vemo, da predstavljajo premog ono surovino — brez katere ni industrializacije in elektrifikacije, torej je premog kri industrije.

Premog pozna danes vsak. Poznamo pa tudi več vrst premoga, in sicer: lignit in črni premog, antrazit, ter vemo kako in zakaj ga uporabljamo, vemo tudi kje ga pridobivamo. Marsikdo pa mogoče ne ve iz česa in kako je premog nastal.

Kaj je premog, kako je nastal, zakaj enkrat lignit, potem rjavi ali črni premog ali antrazit, katere snovi predstavljajo premog, kateri činitelji so vplivali na njegov postanek, koliko je premog star so v glavnem vprašanja, na katere bi bilo v tem članku potrebno odgovoriti.

Premog je gorljiva kamenina, sestavljena iz spremenjenih ostankov v davnini rastočih rastlin in včlenjena v zgradbo slojnih plasti naše zemeljske skorje.

Vse to je zelo enostavno povedano, vendar je bila pot do tega spoznanja zelo dolga.

Od kdaj se premog »gnet« kot gorivo nam ni znano. Mogoče, da so že naši davni predniki poznali gorljivi črni kamen. Vendar o tem ne vemo nič.

Tudi stari zgodnji in srednji vek nam ne povesta nič točnega. Pač pa je zgodovinsko ugotovljeno, da sega rudarsko pridobivanje premoga na Saškem že v leto 1000 in v Angliji v okrajih Sheffielda, Newcastla in Walesa v leto 1200 po našem štetju. V glavnem se je kopal in uporabljal črni premog, čeprav je bila njegova uporaba zelo omejena. Zaradi vedno večjega pomanjkanja lesa — zaradi spoznavanja prave vrednosti premoga so začeli iskati novih ležišč ter jih intenzivno izkopavati.

Tudi rjavi premog je bil poznan. Vendar velika različnost njegovega zunanega izgleda ni dovoljevala spoznanja, da je rjavi isto kakor črni premog, čeprav samo predhodna razvojna stopnja ene in iste snovi. Šele v zadnjih 60 letih je to spoznanje dozorelo. Vedno večja potreba po premogu je nastala zaradi hitrega razvoja tehnike in industrije, tehnični razvoj metod oplemenjevanja premoga in s tem tudi večja uporabljivost premogov je imela za posledico izkoriščanje tudi manjših nahajališč premoga. S tem je znanost dobila priložnost opazovati in proučevati več prehodnih razvojnih stopenj od rjavega do črnega premoga in lignita. Spoznala je pa tudi povzročitelja postopnega razvoja od lignita do antrazita.

Premogi so nastajali v vseh geoloških obdobjih od časa višje razvitega rastlinstva, to je od podobe starega veka »Devona«, torej ca. 480 milijonov let nazaj.

Iz naslednje razčlenbe so razvidna najvažnejša nahajališča premoga:

V starem veku:

formacije Devon
črni premog: na Medvedjem otoku,
formacije karbon
glavna formacija črnih premogov
Rusije, Šlezije, Porurja, Belgije,
Anglije in Severne Amerike;
formacije Perma
črni premogi: Srednje in Vzhodne
Azije ter južnih kontinentov.

V starem veku:

formacije triade
črni premogi: Virginije;
formacije Jura
črni premogi: Madžarska, Romunija
in Kitajska;
formacije Krede
črni premogi: Severna in Južna
Amerika.

V novem veku:

formacije teroara
rjavi premogi na celi zemlji, med
njimi tudi naši jugoslovanski rjavi
premogi;
formacije kvartera
velika šotišča Severne Nemčije in
Skandinavije.

Spoznanje, da so se ustvarjali premogi v vseh formacijah starostnih dob naše zemlje je porodilo novo misel. Premogi morajo nastajati tudi danes. Toda kje in kako?

Črni premogi nastopajo v notranosti zemeljske skorje, kot sloji temne blesteče ali medle krhke ali žilave snovi. Ti sloji nastopajo v stalni menjavi s prav tako slojevitimi kameninami, ne dvomno rudninskega sestava.

Glinasti škrljci, peščenci in tudi apnenici sodelujejo pri zgradbi slojnih sistemov, ki so včasih do več 1000 m debeli in vsebujejo čez 100 premogovnih slojev različne debeline. Najdebelejši sloji črnega premoga dosežejo 10 do 12 m debeline (Šlezija).

Tudi ploskovna razsežnost premogovih slojev je zelo velika. Nekateri sloji Westfalske se nadaljujejo izpod Belgije, Nizozemske in Rokavskega preliva do Anglije, kjer se tudi odkopavajo. Eden do dva metra debeli Pittsburski sloj, Apolskega območja Severne Amerike se razprostira pod tremi državami: Pensilvanijo, Ohiom in Virginijo s skupno preko 15.000 km².

Premogovni sloji so spremljani v »krovnicah«, to je nad njimi in v »talninah«, to je pod njimi s sloji glinastih škrljcev in peščenecov. Ti sloji so pri peščencih ostro ločeni od premogovnega sloja, ali pa leži med prisloji in premogom neka prehodna cona, v kateri so premogove snovi primešane večjim količinam rudninskih snovi. Ta prehodna cona ima sicer barvo premogovega sloja, je tudi gorljiva, vendar pa je zaradi drugih rudninskih snovi neuporabna kot gorivo. Rudarjem je poznana pod imenom »gorljivi škrljci«.

Kar sem navedel o črnih premogih, velja tudi za rjave premoge. Vendar je debelina slojev večja in doseže tudi nad 100 m. Rjavi premog leži bliže površini, njegova barva je rjava, nikoli tako črna kakor pri črnem premogu, tudi raza rjavih premogov je rjava. Snov je v glavnem zemljaste strukture s primesjo poogljenih ostankov lesa, vsebuje zelo visok odstotek vode in je vedno rahlejša, manj strnjena kakor snov črnih premogov. Ravno tako so tudi

prisloji rjavih premogov istih rudninskih snovi, kakor prisloji črnih premogov, vendar manj trde strukture. To so v glavnem gline, peski in mehki laporji.

Nastopanje premogov v obliki slojev, kateri so položeni med druge sloje rudninskih snovi, konkordanca premogovih in rudninskih slojev, to je njihova medsebojna vzporedna lega, spoznanje, da so sloji rudninskih snovi nanosi vode, to je: sedimenti, nam dokazujejo, da so tudi premogovni sloji vsedinske kamenine ali sedimenti.

Zaradi nepoznavanja najosnovnejših zakonov geologije o postanku in razvoju zemeljske skorje kamenin in življenja, so prišli prejšnji naravoslovci do zelo čudnih zaključkov. V srednjem veku so mislili, da je premog vulkanskega porekla, da je spremenjena lava. V prislojih vložene ostanke živalstva in rastlinstva so smatrali za igro narave in hudičeve norčije. Slavni Agrikola je leta 1544 smatral premog za zgoščeno nafto. Drugi so zopet videli v premogu preperelo gorovje, prekomerna tvorba ogljikovega dvoksida in slično. Ze Olbertus Magnus (1193—1280) je izrekel domnevo, da je premog rastlinskega porekla, česar seveda zaradi pomanjkanja tehničnih sredstev ni mogel dokazati. Ta pravila domneva je bila dokazana šele pred dobrimi 100 leti.

Preiskovanja premoga W. Hutona in Fr. Linka, Gumbela ter drugih pod mikroskopom, so v 19. stoletju končno popolnoma dokazala, da je premog organska snov, da se sestoji ta snov iz istih elementov kakor telesne snovi rastlin in živali, to je iz kemičnih spojin, ogljiko-vodika in kisika ter manjših primesi dušika in žvepla. (Se nadaljuje)